

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg. N_o 17	Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:- 1/2 " " 100:- I Sverige: Helt år . . Kr. 4:- 1/2 " . . " 2:- I Finland: Helt år Fmk. 30:- 1/2 " " 15:-	Utkommer alla onsdagar Utgivare: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Riddaregat. 9, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	7 maj 1924
---	--	---	--	-----------------------------

Autonomilagen.

Det för utarbetande av den s. k. „autonomilagen“ tillsatta utskottet har nu slutfört sitt arbete och antagit projektet i alla tre läsningarna. Väsentliga ändringar ha gjorts här och där. Enligt detta lagförslag sammanställes valregistern för val av det första tinget (förteckningen över de röstberättigade) av kommunalförvaltningarna, biträdda av ombud, som representera motsvarande folkminoritet, ett vid varje kommunalförvaltning. Nationaliteten bestämmes enligt uppgifter från den sista folkräkningen, genom uppvisning av pass eller också på grund av personlig anmälan. De valberättigade ha att välja ett slags folkdag (ting) på 30—60 personer. Sedan måste en annan förteckning föras, som kallas „nationalregister“, över alla till ifrågakommande folkminoritet hörande medlemmar. I denna lista införas personer, som själva bekänna sig till en viss folkminoritet. Det står således var och en fritt att antaga eller icke antaga medlemskap i den nationella sammanslutningen för kulturell självstyrelse.

Folkdagen får sedan med $\frac{2}{3}$ majoritet bestämma, huruvida den vill antaga den erbjudna autonomin eller icke, den kan alltså också förkastas av folkets representanter. Om $\frac{1}{3}$ av de sist registrerade medlemmarna icke fordra nyval av ting, förklarar regeringen självstyrelsen öppnad och får den då börja sin verksamhet.

Om denna lag antages av riksdagen och en sådan rätt till självstyrelse gives folkminoriteterna kommer möjligen redan den närmaste framtiden att utvisa. Någon stor betydelse torde lagen dock icke ha för svenskarna, som redan ha kommunala självstyrelseinstitutioner på allmänna grunder. Dessa svenskspråkiga institutioner tillkomma också på sätt och vis rätten att välja lärare och utöva kuratell tillsyn över folkskolorna. Den nya autonomins befogenhet blir visserligen något större, men något bättre resultat skulle knappast genom densamma ernås, då verksamheten icke ekonomiskt kan tryggas av de fåtaliga och fattiga svenskarna. Folkdagen, som måste sammanträda, och den av densamma valda styrelsen för verksamheten kosta stora summor.

Endast om staten åtog sig att underhålla den nya institutionen vore det en idé att antaga självstyrelsen, annars icke. Men rättigheten kommer icke att frångas oss. Kanske att det i framtiden yppar sig möjligheter för oss i ekonomiskt avseende. Ännu så länge torde det vara skäl i att vänta, då icke ens rysarna våga antaga autonomin på nu utarbetade grunder. Det är också möjligt att projektet icke antages av riksdagen i förelagda form och det vore nog bäst, ty det behöver nog väsentliga förändringar för att kunna fylla våra önskningar.

Birkasvännernas första maj.

Redan tidigt på morgonen voro spett och spadar och krattor i gång för att plåna ut de vinter-spår, som den sena vårsolen icke hunnit smälta bort utanför Birkas gamla herregårdsbyggnad.

Inomhus doftade det av nybakat bröd, och i köket gjordes förberedelser till den stora middagen. I matsalen dukades ett par rader långbord för minst sjuttio personer.

Och så spanades det utåt värgarna. En strålande majsol lyste från den molnfria himlen, men kallt blåste det. Åkrarna och ängarna, som nyss befriats från sitt snötäcke, sågo så omornade ut. Här och där lågo ännu flikar av snö kvar.

Hur skulle Hapsals-borna kunna komma över till Nuckö? På tisdagsmorgonen kunde man gå över isen, på onsdag hade man visst gått styckevis till fots och styckevis med „rupa“ över sundet bortåt Schottanäs till. Ormsöborna hade öppet vatten mellan Ormsö och Nuckö. En hel skara kom också därute på vägen. Flickornas rödrutiga huvuddukar och de röda läggarna och vita sockorna förkunnade långväga ifrån, vad för slags folk som var i antågande. Under tiden hade Rikullborna också kommit — ja, en ända från Odinsholm. Och Hapsals-borna kommo — med våta fötter och rivna kläder. Revorna lagades, och skodon och strumpor i lämpliga storlekar plockades fram. Det var inte en skara obekanta, som hälsade varandra. Alla voro de som hemma på Birkas igen. Ett och annat hade väl förändrats, och första årets elever kände väl inte riktigt igen sina gamla rum. Och när de sågo de dukade middagsborden kunde de väl inte annat än tänka på hur brokiga borden togo sig ut på deras tid, när var och en hade sin tallrik, sin kopp, sin kniv och gaffel och sked med hemifrån.

Innan middagen serverades, samlades alla i skolsalen för att överlägga om Birkasvännernas föreningsangelägenheter. Sedan dessa voro undanstökade, kallade gong-gongen till middag, och under gott samspråk med upplivande av gamla minnen förtärdes kalvsteken och köttpuddingarna.

Därefter vidtog ett rikt och omväxlande program med tal och sång och uppläsning. Herr W. Ölvingsson ställde fram Georg

Müllers personlighet och livsgärning som ett bevis på vad en helhjärtad, levande gudstro förmår verka till de fattigas och värnlösas hjälp. Herr Arthur Johansson dröjde vid en ung människas livsfråga — den rike unge mannens, som frågade: „Vad skall jag göra, att jag må ärva evigt liv?“ Allvarligt ljöd frågan, och med glad frimodighet kom svaret.

Höbringborna ska ha ett varmt tack för de fyrstämiga sånger de bjödo på och för uppläsningen!

Till programmet hörde också kaffedrickning och fotografering. Vid kaffebordet blev en hel del av de Birkasvännerna, som dragit ut i världen — till Sverige och Amerika — ihågkomna med skriftliga hälsningar.

Fotograf Grüntal från Hapsal var i livlig verksamhet. Än var det kaffedrickningen, som skulle förevigas än hela församlingen i skolsalen. Till sist grupperade han oss allesammans utanför trappan.

När det var gjort, samlades vi ännu en gång i skolsalen för att ta avsked av varandra. Vad som i den stunden rörde sig inom lärare och elever bliva ord för fattiga att tolka.

Avskedshandslaget och viftningarna ute vid grinden befästade ytterligare de band, som binda Birkasvännerna samman.

Birkas 2 maj 1924.

Kaleb Andersson.

• Reval.

Efter några dagar anländer den nye kyrkoherden E. Petzäll med fru från Sverige till Reval, som nu över 9 månader varit utan präst. Det har varit mycket svårt att få lämplig bostad åt kyrkoherden och det torde ännu dröja, innan bostadsfrågan kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Det är illa, att svenskarna i Reval icke skola äga ett ordentligt hus.

*Litet solljus i hemmet, och allt
blir så nått,
Litet solljus i sinnet, och allting
blir lätt
Litet solljus i ögat mot liten
och stor.
Litet solljus gör mer än Du
anar och tror.*

Ormsö.

Sedan före hösten äger öns Ev. Lutherska församling egen sångkör som letts dels av kyrkoherde John Klasson och dennes fru, dels av lärarinnan fröken Edit Hanson, som i fjol höstas anlände hit från Finland. Allt sedan sin första början har kören haft övningar två gånger i veckan. Redan i julas uppträdde den i kyrkan, ävenså i påsk. Söndagen den 27 april kl. 4 e. m. gav kören konsert i kyrkan till förmån för kyrkans reparationer. Till följd av fru Klassons sjukom leddes kören av fröken Hansson, vilken även haft de senaste veckornas övningar om hand. Ett tiotal sånger föredragas och mottagas av den talrika menigheten med största intresse och tacksamhet. Sångerna klingade friskt och harmoniskt under den taktfasta och energiska ledningen. Det var icke utan en viss förvåning man tog del av de stora framstegen, som gjorts under en så relativt kort tid. Kyrkoherdens till sångarne framförda tack var därför mer än välförtjänt. Ett tålamsprövande arbete för såväl ledare som sångare ligger bakom den vackra framgången. Särkilt starkt intresse för den goda saken måtte de långväga Kärrslättsångarne haft, vilka i ur och skur traskat den 6 km. långa vägen till övningarna. Ja, kyrkan och ön kunna vara glada och stolta över denna sin kör.

Det ekonomiska resultatet i skrivande stund okänt, men av allt att döma, måtte bytet varit nöjaktigt åtminstone. Ty mindre än 100- mark sedlar ville hr

”håvmästaren“ inte höra talas om, fast han nog i nåder lovade ta emot även 25 marks-sedlar, i sämsta fall även 1 mark. Vi hoppas att alla, även hävens man, blevo belättna. —

Hullo, huvudorten här på ön, håller på att bara tillväxa och utvidgas. Två större hus skola bliva färdiga med det snaraste — jag menar dessa i villasamhället, ty i själva byn bygger nästan varje bonde — och torde det ej vara brist på flera byggnadslustna. Så t. ex. ämnar staten låta planera ut byggnadstomter å Lutherska församlingens förra skogsområde mellan kommunalhuset och kyrkan. Ett tiotal anmälningar om tomtar hava redan inlämnats. Skall det bliva planering av, torde det dock erfordras ett större antal anmälningar så att hågade spekulanter uppmanas skynda på. Det torde dock ej bli brist på utrymme, emedan även utmed „Ribacksvägen“ tomtar komma att utplaneras. För utsvenskar, som ej känna till förhållandena här, kunde det vara av intresse veta, att här finnes två kyrkor i närheten, tre affärer, kommunalhuset med post och telefon. Sommartiden komma rätt många badgäster hit — de flesta inackorderas på Kalffs pensionat — och ännu flera blir det när nybyggnaderna bli färdiga. Den dagliga motorbåtsförbindelsen med Hapsal torde även komma att bidraga till öns förbindelser med stora världen. —

Myndigheterna ha igen framkommit med ett förordnande om Magunshofs jord. Tre normalhemman skola denna gång överlåtas åt de gamla arrendatorerna, de övriga åt krigarne. Att detta beslut ej kommer att tillfredsställa varken den ena eller andra parten, är självklart. Nya rätttegångar således igen i antågande.

Ännu den 26 april avhämtades posten från Hapsal raka vägen till Ormsö över isen. Näst sista posten fick vi d. 16 och då hade

postmannen ramlat i vaken ända till halsen, således svagare is då än nu. Havet fullt med is, skogarna fulla med snö och vinden bitande kall. Årets nordpolsklimat torde ej kunna förklaras på annat sätt än att vår planet kommit på orätt bog.

Joel Nyman.

Borrby.

I Borrby skola firades torsdagen den 17 april barnafest för skolbarnen härstädes. Skolsalen var fylld med åhörare.

Festen började med sång ”Vårt land“. Därefter följde tal av läraren om påskens firande förr och i våra dagar.

Sedan följde sång med musik samt deklamation av barnen omväxlande med en vacker dialog ”Den röda stugan“.

Till slut fingo barnen ”helgmat“. Angenämt rörd avslutades mötet med några ord av läraren, som starkt betonade att man aldrig borde ångra, vad man offrade på bildningens altare. Sådana gåvor bära i sinom tid evinnerliga frukter. Borrbyggarna hava offrat både för sin egen skola och även för andra. Mötet avsutades med sången ”Hembygden“. Tack till kuratorer och alla, som hjälpt till!

A. V.

Odenholm.

Det har varit svårt med förbindelserna till fastlandet i vinter. I nära två månader var ön avskuren från den övriga världen. Isen var så osäker, att ingen vågade sig ut på densamma. Först i februari vågade man sig ut på densamma. Sedan smulades isen sönder igen och den myckna snön som betäckte allt, avbröt all trafik. Först torsdagen den 17 april återknöts den avbrutna förbindelsen. Då kom även den väntade posten, t. ex. hela 6 nr.

Vi gå mot ljuset nu . . .

Vi gå mot ljuset nu, ty längre blir var dag vi längta efter sol och vår, vi längta dricka luft med djupa andedrag och vandra uti skogens snår. Se'n där ej längre ligga vita drivor, vi längta efter sippor, efter vivor.

Vi längta efter våren, efter sommarns vind, vi längta efter blånad sjö, vi längta efter friska rosor på vår kind och efter sol som ej vill dö, men mäktigt kan till våra tankar tala, när den vid midnatt icke går att dala.

Så tala, sol, som icke dalar i vår nord, och tala värme till vår själl
Låt den sig höja ifrån sorgerna på jord dit, där att vara det är väl.
Där inga sorger ho uti ett hjärta och inga lidanden och ingen smärta.

Och även om vi hunnit till vår levnads höst till kanske vinterns frusna år, så tala, sol! Lys våren in i våra bröst!
Låt där beständigt vara vår, beständig längtan uppåt och från gruset till evig vår och sommar uti ljuset!

Ernst Lindblom.

(S: männen).

Kustbon på en gång. Även boklådan främ Ormsö kunde först för kort avhämtas.

Men sådan är öbornas lott!

Tyska prostsynoden

avhölls den 28 och 29 april i Reval.

Ur prosten v. z. Mühlens överblick över de kyrkliga förhållandena framgick, att under året genom döden avgått 327 personer, födda samma tid 201, d. v. s. 126 personer mindre. Detta ger anledning till allvarig eftertanke. — I kärleksgåvor hava influtit nära 3¹/₂ miljon mark. Prostkapitlet har enträget arbetat därför att de små tyska församlingarna (i Hapsal och andra mindre städer) som hittills varit förenade med de estniska, må tillslutas prosteriet. Det estländska konsistoriet har motsatt sig dessa strävanden, men man hoppas nu dock på en lycklig lösning. Prostkapitlet har åstadkommit ett församlingsförbund.

Den kyrkliga ungdomsverksamheten har vunnit god framgång, och arbetet för den inre missionen har bedrivits programmässigt. I Reval ämnar man uppföra ett gemensamt församlingshus och ett räddningshem.

Tyska föreningen „Deutsche Schulhilfe“

har även i år såsom åren förut satt igång en insamling för de privata skolorna. Insamlingen började den 3 maj och ämnar föreningen samla 5.000.000. Emk. Denna summa komma de med lätthet att hopbringa. En massa unga människor gå från hus till hus med insamlingslistorna och i tidningarna uppmanas alla att offra en skärv. Det är vackert. När skola svenskarna bli så intresserade för sina barns bildning att de kunde åstadkomma något sådant?

Den 1 majs firande

i huvudstaden och annorstädes var i år mycket lugnt. Det sades visserligen på förhand, att arbetareorganisationer köpt allt det röda tyget som fanns i staden

för sina fanor, med vilka de ämnade demonstrera den första maj, men man såg knappast någon röd fana, och folkmängden var betydligt mindre än vad den varit under de förra åren. Kommunismens framgång är ringa här i landet.

Finansminister K. Baars avgår.

På måndagen den 7 maj meddelade premiärministern regningen, att finansminister Baars inlämnat sin avskedsansökan. Meddelandet kom helt oväntat.

Utlandet.

Under den gångna veckan har den politiska ställningen i utlandet varit ungefär densamma, som under de föregående veckorna. Vad skadeståndsfrågan beträffar, så ha Europas makter antagit, de sakkunnigas förslag utom Poicaré, som i sina tal är otydlig och försiktig samt gör sig mygcket huvudbry, huru han skulle slippa att fullfölja det övriga Europas fordran, att draga ockupationshärarna bort från Tyskland. — Både i Tyskland och Frankrike förestå parlamentsval.

Svenska St. Mikaelsskyrkan.

Söndagen den 11 maj högmässa kl. 1/2 11 f. m. Pastor E. Petzäll.

Död: Karl Johan Kühn 75 år 2 månader 18 dagar.

Torgpris i Reval.

Den 3 maj.

Kalkvött	18—27	mk.	skälp.
Färkvött	35—45	”	”
Gädda	20	”	”
Abborre	18—25	”	”
Färsk strömming	20	”	”
Smör	85—95	”	”
Mjök	15—17	”	stop.
Ägg	11—14	”	par.

Penningkurser.

Revals börs.

Den 5 maj.

		köpare	säljare
1 dollar	397 ¹ / ₂	378 ¹ / ₂	379 ¹ / ₂
1 pund	1.665	1.659	1.665
1 bilj. Rmk.	—	87	92
100 Fmk.	—	940	950
100 sv. kr.	—	9.985	10.085
1 guldrubel	—	188	—

Dr. Lydia Risenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Prenumerera på
KUSTBON!

Ännu kunna alla nummer
från årets början erhållas.

„Framåt“ anordnar

tékväll

söndagen den 11 maj kl. 5 e. m. på
gamla skolan Riddaregat. 3.

Omväxlande program.